

Sygnatura akt IX C 444/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 stycznia 2011r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Śródmieścia Wydział IX Cywilny

w składzie

Przewodniczący: SSR Izabela Baca

Protokolant: Joanna Borusiewicz

po rozpoznaniu w dniu 5 stycznia 2011r. we W.

na rozprawie

sprawy z powództwa R. O.

przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu we W.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. nie obciąża powoda kosztami procesu na rzecz strony pozwanej.

Sygn. akt. IX C 444/09

UZASADNIENIE

Powód R. O. wniósł o zasądzenie od strony pozwanej Skarbu Państwa- Aresztu Śledczego we W. na jego rzecz kwoty 10 000 zł tytułem zadośćuczynienia. Uzasadniając żądanie pozwu wskazał, że podczas odbywania kary pozbawienia wolności w areszcie w okresie od listopada 2003r. do stycznia 2005r. przebywał w celach, w których powierzchnia przypadająca na 1 osobę osadzoną była znacznie mniejsza niż 3m², co uwłaczało ludzkiej godności i godziło w podstawowe prawa i wolności obywatelskie. Według powoda doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, w związku z czym na podstawie art. 24kc i art. 448kc dochodzi on zadośćuczynienia z tego tytułu. Powód podniósł nadto, iż cele, w których przebywał odbiegały od standardu wyznaczonego przez kkw, w celach brakowało kąpoków sanitarnych, powód osadzony był z osobami, które cierpiały na choroby zakaźne, nie miał zapewnionego minimum prywatności, co negatywnie wpłynęło na jego stan psychofizyczny oraz szybkość resocjalizacji.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Skarb Państwa, reprezentowana przez Dyrektora Aresztu Śledczego we W., wskazując na brak podstaw faktycznych i prawnych roszczenia powoda oraz ogólnikowość twierdzeń o doznanej krzywdzie, wniosła o oddalenie powództwa oraz obciążenie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Strona pozwana podniosła, iż roszczenie powoda należy uznać za przedawnione oraz wskazała, iż powód jest osobą, która wielokrotnie przebywała w zakładach penitencjarnych. Nadto strona pozwana oświadczyła, iż warunki w jakich przebywał powód nie odbiegały od warunków, w jakich osadzeni byli inni więźniowie, warunki te odpowiadały obowiązującym wówczas standardom, a działania pozwanego nie miały cech bezprawności. Strona pozwana zaprzeczyła, jakoby powodowi wyrządzona została szkoda albo krzywda.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód R. O. przebywał w Areszcie Śledczym we W. w okresie od dnia 13 listopada 2003r. do dnia 9 listopada 2004r. W dniu 1 grudnia 2003r. powód otrzymał zgodę na posiadanie w celi telewizora. W okresie pobytu powoda w Areszcie Śledczym jego zachowanie było poprawne, nie był karany dyscyplinarnie.

W dniu 5 maja 2004r. wychowawca mł. chor. K. A. stwierdził, iż nastrój powoda jest wyrównany, nie wymaga konsultacji psychologicznej.

Z powodu braku miejsc pracy powód nie był zatrudniony. Powód na spacerzy wychodził nieregularnie, dbał o porządek w celi.

Powód w czasie pobytu w Areszcie Śledczym we W. nie zgłaszał skarg. Był regularnie odwiedzany przez swoją matkę, która wspierała go finansowo.

Dowód: akta osobopoznawcze powoda część A i B – w załączeniu

Powód w okresie od 13 listopada 2003r. do 17 listopada 2003r. osadzony był na oddziale II A w celi nr 10 o powierzchni 8,32 m², w okresie od 17 listopada 2003r. do 8 maja 2004r. w celi nr 4 oddziału 4 B o powierzchni 8,63 m², natomiast od 8 maja 2004 do 30 lipca 2004r. w celi nr 37 oddziału 4 B o powierzchni 8,63 m². Od dnia 30 lipca 2004r. do dnia 9 listopada 2004r. powód przebywał w celi nr 6 oddziału 3 C o powierzchni 18,58 m². W tym czasie ewidencjonowano osadzenia aresztowanych w kolejnych celach, nie wskazywano jednak, ile osób przebywało wówczas w danej celi.

Dowód: przesłuchanie Dyrektora Aresztu Śledczego we W. K. K. - k. 130

W celach na oddziale B i C, w których przebywał powód, kąpiki sanitarne były wydzielone jedynie kotarą. W celach panowała wilgoć. Powód miał możliwość kąpieli w łaźni raz w tygodniu.

Dowód: częściowo przesłuchanie powoda R. O. – k. 122.

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się na dokumentach zawartych w aktach osobopoznawczych powoda A i B oraz na przesłuchaniu w charakterze strony pozwanej Dyrektora Aresztu Śledczego we W. K. K.. Dyrektor Aresztu Śledczego wskazał, w jakich celach przebywał powód, oświadczając, iż dane te ustalił na podstawie ewidencji osadzonych. Zeznania te są dla Sądu wiarygodne i nie budzą wątpliwości co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy.

Oceniając zebrany materiał dowodowy Sąd jedynie częściowo dał wiarę przesłuchaniu powoda i to w tej części, w jakiej zeznania te są zgodne z informacjami o faktach, co do których Sąd powziął wiadomości w związku z oględzinami cel w Areszcie Śledczym w innym toczącym się przed tut. Sądem procesie. Jest zatem Sądowi wiadome, iż w Areszcie Śledczym we W. są cele, w których kąpiki sanitarne wydzielono jedynie kotarą, w niektórych celach panuje wilgoć. W pozostałej części zeznania powoda są jednak niewiarygodne. Nie czyni ich przy tym niewiarygodnymi fakt, iż powód wskazał inne numery cel od tych, w których miał przebywać zgodnie z danymi zawartymi w ewidencji. Upływ czasu mógł bowiem mieć wpływ na to, iż powód nie pamiętał tych numerów. Jednakże twierdzenie powoda, iż zgłaszał wychowawcy trudności ze spaniem, związane ze wzrostem powoda, nie znajduje odzwierciedlenia w aktach osobowych powoda. Niewiarygodne jest także twierdzenie powoda, iż przebywanie w celach, w których była większa liczba osadzonych powodowało u niego zdenerwowanie, apatię oraz stany lękowe. Powód nigdy nie zgłaszał problemów ze zdrowiem psychicznym funkcjonariuszom SW, czy lekarzom. Zauważyć należy, iż w aktach osobowych powoda jest adnotacja wychowawcy mł. chor. K. A., z której wynika, iż w czasie rozmowy w dniu 5 maja 2004r. nastrój powoda był wyrównany, powód nie wymagał konsultacji psychologicznej. Skoro powód nie zgłaszał żadnych zaburzeń psychicznych lekarzom, nigdy nie był z ich powodu leczony w Areszcie Śledczym we W., niecelowe było powoływanie biegłego z zakresu psychiatrii – o co wniósł powód – na okoliczność ustalenia, czy pobyt powoda w areszcie śledczym

miał wpływ na jego zdrowie psychiczne. Biegły po ponad 6 latach od opuszczenia przez powoda aresztu, sporządzając opinię miałby się bowiem oprzeć jedynie na oświadczeniach powoda.

Sąd nie miał także możliwości przeprowadzenia dowodu z zeznań osób, z którymi powód przebywał w celach. Zauważyć należy, iż powód oświadczył, iż nie pamięta danych tych osób, a Dyrektor Aresztu Śledczego we W. z uwagi na sposób prowadzenia ewidencji osadzonych w latach 2003- 2004 nie był w stanie wskazać tych osób.

Rozważając podstawy prawne dochodzonego roszczenia, wskazać należy, że z zakresu prawa międzynarodowego podstawami tymi są art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167), otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r., przewidujący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka, oraz art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284), stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, Nadto art. 8 ust. 1 tej Konwencji ustanawia nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności. Przytoczone powyżej normy międzynarodowe swoje odzwierciedlenie znajdują również w prawie krajowym, przede wszystkim wskazać można na art. 40, art. 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Ponadto zwrócić należy uwagę na szczególnie istotną z punktu widzenia procesu cywilnego regulację kodeksu cywilnego w zakresie ochrony dóbr osobistych, w tym na przepisy dotyczące zadośćuczynienia za naruszone dobra.

Zgodnie z art. 24 § 1 k.c, ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W myśl natomiast art. 24 § 1 zdanie trzecie k.c., na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego. Rozwinięciem powyższego przepisu jest art. 448 k.c, który stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Do dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej zaliczyć należy godność osobistą, mimo że nie jest ona wprost wymieniona w art. 23 k.c, który zawiera katalog przykładowych dóbr osobistych. Godność jako przedmiot szczególnej ochrony prawnej wymieniona została natomiast w art. 30 Konstytucji, zgodnie z którym, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. W orzecznictwie akcentuje się przy tym dwa aspekty godności człowieka - godności jako wartości przyrodzonej i niezbywalnej oraz godności rozumianej jako „prawo osobistości”, obejmujące wartości życia psychicznego każdego człowieka oraz te wszystkie wartości, które określają podmiotową pozycję jednostki w społeczeństwie i które składają się, według powszechnej opinii, na szacunek należny każdej osobie. Przy czym, godność w tym pierwszym znaczeniu człowiek zachowuje w każdych warunkach, natomiast przedmiotem naruszenia - przez zachowania innych osób lub regulacje prawne - może być godność rozumiana jako „prawo osobistości” (tak: Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z 7 marca 2007 r., sygn. K 28/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 24).

Oceniając odpowiedzialność Skarbu Państwa w niniejszej sprawie, dodatkowo wskazać należy, że podstawy tej odpowiedzialności określa art. 417 § 1 k.c, zgodnie z którym, za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Dodatkowo kwestię odpowiedzialności reguluje Konstytucja RP. Zgodnie bowiem z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jak została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Wynikająca z art. 417 k.c. oraz z art. 77 Konstytucji RP odpowiedzialność Skarbu Państwa odrywa się zatem od winy, zaś pojęcie „działania organu władzy publicznej” należy rozumieć szeroko, obejmując nim także przypadki zaniechania ze strony organu państwowego lub samorządowego, jeżeli ciążył na nim obowiązek działania wyznaczony przez obowiązujące przepisy prawa.

Stwierdzić należy zatem, reasumując powyższe rozważania, że art. 24 k.c. stanowiący podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymaga dla odpowiedzialności winy sprawcy oraz przewiduje domniemanie bezprawności jego działania, naruszającego dobra osobiste, co powoduje, że dochodzący ochrony nie musi tej przesłanki udowadniać (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, LEX nr 255593).

Powód w niniejszym procesie dochodził zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, jakiej doznał w czasie pobytu w Areszcie Śledczym we W.. Zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego ma charakter fakultatywny i jest uzależnione od oceny Sądu, opartej na analizie konkretnej sprawy. Konieczne jest przy tym - jak wskazano - bezprawne naruszenie dobra osobistego oraz zaistnienie krzywdy po stronie osoby, której dobro osobiste zostało naruszone. Sąd może także przyjąć, iż w konkretnych okolicznościach nie zachodzi potrzeba zadośćuczynienia za krzywdę moralną poprzez jej zrekompensowanie w formie pieniężnej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24.07.2008r., I ACa 1150/06, LEX nr 470267).

Istotne jest zatem, czy w czasie pobytu powoda w Areszcie Śledczym we W. w sposób bezprawny naruszono jego dobra osobiste. Zważyć należy, iż obowiązywał w tym okresie art. 248kkw, który umożliwiał osadzenie aresztowanych w celach, w których nie zostały zachowane normy powierzchni mieszkalnej na osobę. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r. (SK 25/07), na mocy którego powyższy przepis utracił moc obowiązującą (sygn. SK 25/07), nie ma bowiem mocy wstecznej. Zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, jednakże osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m², przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w., było zgodne z prawem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.10.2007r., II CSK 269/07, LEX 440384).

Nawet przy przyjęciu, iż strona pozwana nie wykazała, iż osadzając powoda w celi, w której nie były spełnione wymogi powierzchni na 1 osobę, spełniła przesłanki wskazane w powołanych przepisach, należy wziąć pod uwagę, iż samo osadzenie w przeludnionej celi nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia (tak też: wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6.12.2007r., I ACa 499/07, LEX nr 488132).

Odnośnie zaś pozostałych zarzutów co do warunków panujących w celach, podkreślić należy, iż powód w trakcie pobytu w areszcie nigdy nie kierował skarg, ani wniosków co do warunków, w jakich przebywał. Powód, tak jak pozostali osadzeni, miał prawo do korzystania z gorącej kąpieli 1 raz w tygodniu, otrzymał zgodę na posiadanie w celi telewizora. Zauważyć należy, iż tymczasowo aresztowani powinni sami dbać o zachowanie porządku w celach. Sąd uznał jednak, iż w celach, w których przebywał powód, nie zapewniono osadzonym warunków pozwalających im na zachowanie higieny osobistej, na co wskazuje wygląd kącików sanitarnych oraz zawilgocenie cel. W tej części zachowanie strony powodowej miało zdaniem Sądu charakter bezprawny. Jednakże powód nie wykazał, by wskutek tego doznał krzywdy.

Twierdzenia powoda, jakoby w związku z ilością osób osadzonych w celach miał kłopoty ze zdrowiem psychicznym, nie znajdują potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym, a ciężar udowodnienia tego faktu w myśl art. 6 kc spoczywał na powodzie. Powód nie zgłaszał problemów ze zdrowiem psychicznym wychowawcom, nie był leczony z tego powodu. Za niewiarogodne uznał więc Sąd twierdzenia powoda, że źle wpływało na jego zdrowie osadzenie w zatłoczonej celi, zwłaszcza, iż nigdy nie składał on skarg ani wniosków w tym zakresie. Już choćby zatem z powodu niewskazania krzywdy po stronie powoda powództwo podlegałoby oddaleniu.

Nawet jednak, gdyby Sąd uznał, iż wskutek bezprawnego naruszenia dobra osobistego powód doznał krzywdy, która powinna być zrekompensowana poprzez zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego, to wobec podniesienia przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia powództwo zostałoby oddalone. Powód opuścił areszt śledczy dnia 9 listopada 2004r, pozew wniósł zaś dnia 26 sierpnia 2009r. Zgodnie zaś z przepisem art. 442kc obowiązującym w czasie, gdy powód opuszczał areszt śledczy, roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej

naprawienia (obecnie art. 442¹§1kc). Do kategorii roszczeń majątkowych ulegających przedawnieniu w tym terminie należy także roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego.

Mając powyższe na względzie na podstawie powołanych przepisów Sąd powództwo oddalił.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął, mając na względzie przepis art. 102kpc. Sytuacja majątkowa, w jakiej znajduje się powód, przebywający obecnie w Zakładzie Karnym w K., uzasadnia nie obciążanie go kosztami procesu na rzecz strony pozwanej.